วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2568): 51-80

การเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร และสิทธิทางการเมืองของแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซีย[1]

อรชา รักดี[2] และดวงยิหวา อุตรสินธุ์[3]

วันที่รับบทความ: 15 มีนาคม 2568
วันที่แก้ไขครั้งล่าสุด: 9 พฤษภาคม 2568
วันที่ตอบรับตีพิมพ์: 14 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

บทบาทการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรของสถานเอกอัครราชทูตไทย และการลงคะแนนเสียงจากแรงงานข้ามชาติชาวไทยต่างสำคัญต่อการเลือกตั้ง การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรของสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กัวลาลัมเปอร์ (สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์) ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566 2) ศึกษาสิทธิทางการเมืองของแรงงานข้ามชาติชาวไทยในประเทศมาเลเซีย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาเอกสาร การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แรงงานข้ามชาติชาวไทยและเจ้าหน้าที่รัฐรวม 32 คน ผลการศึกษาพบว่า สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์อาศัยอำนาจตามกฎหมายดำเนินการจัดการเลือกตั้งได้สำเร็จและได้รับความชื่นชม ด้านผลการศึกษาสิทธิทางการเมืองพบว่า 1) ด้านสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แรงงานข้ามชาติชาวไทยส่วนใหญ่รู้สิทธิการลงคะแนนเสียง โดยแรงงานกลุ่มพนักงานสำนักงาน (White Collar) เป็นกลุ่มใหญ่ที่ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงนอกราชอาณาจักร ในขณะที่กลุ่มแรงงานทักษะทั่วไป เช่น พนักงานนวด แรงงานประมง แรงงานในร้านอาหารไทย (แรงงานต้มยำ) ที่มีภูมิลำเนาใกล้ชายแดนส่วนใหญ่เดินทางกลับไปใช้สิทธิที่ไทย และมีแรงงานบางส่วนไม่ใช้สิทธิเลือกตั้ง 2) ด้านสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง กลุ่มแรงงานต้มยำเป็นแรงงานกลุ่มเดียวที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่พรรคการเมืองและนักการเมืองจากจังหวัดชายแดนภาคใต้จัดขึ้นในมาเลเซีย 3) ด้านสิทธิการรับรู้ข่าวสาร แรงงานข้ามชาติชาวไทยติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์คือ Facebook, Tiktok และ Youtube

คำสำคัญ สิทธิทางการเมือง, การเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร, แรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซีย, การเลือกตั้งปี 2566

---

[1] งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนิวยอร์ค อาบูดาบี ภายใต้โครงการ Research Kitchen: Culture, Rights, and Representation

[2] คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดปัตตานี 94000 อีเมล: oracha.r@psu.ac.th

[3] คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนิวยอร์ค อาบูดาบี อีเมล: du9@nyu.edu

doi: 10.14456/pspajcmu.2025.24

Overseas Election and the Political Rights of the Thai Migrant Workers in Malaysia

Oracha Rakdee[4] and Daungyewa Utarasint[5]

Received: 15 March 2025
Revised: 9 May 2025
Accepted: 14 May 2025

Abstract

The role of Thai Embassy in Kuala Lumpur in organizing elections outside the Kingdom and the voting participation of Thai migrant workers are both significant factors in electoral processes. This research aims to: 1) examine the role of the Royal Thai Embassy in Kuala Lumpur in managing the 2023 election outside the Kingdom, and 2) investigate the political rights of Thai migrant workers in Malaysia. The study employs qualitative research methodology through document analysis, non-participant observation, and interviews with 32 individuals including Thai migrant workers and government officials. The findings indicate that the Royal Thai Embassy in Kuala Lumpur successfully utilized its legal authority to manage the election process and received commendation for its efforts. Regarding political rights, the study reveals that: 1) In terms of voting rights, most Thai migrant workers are aware of their voting rights. Office workers ("White Collar" workers) constitute the largest group exercising their right to vote outside the Kingdom. Meanwhile, general skilled workers—such as massage therapists, fishery workers, and employees in Thai restaurants ("Tom Yum workers")—who reside near the border areas predominantly return to Thailand to vote, while some workers abstain from voting altogether. 2) Concerning political participation rights, "Tom Yum workers" are the only labor group that participates in political activities organized in Malaysia by political parties and politicians from Thailand's southern border provinces. 3) Regarding the right to information, Thai migrant workers primarily access political news and information through online media platforms, specifically Facebook, TikTok, and YouTube.

Keywords Political Rights, Overseas Election, Thai Migrant Workers in Malaysia, 2023 General Election

[4] Faculty of Political Science, Prince of Songkla University, Songkla 94000. E-mail: oracha.r@psu.ac.th

[5] Faculty of Arts and Humanities, New York University Abu Dhabi. E-mail: du9@nyu.edu

1. บทนำ

สิทธิทางการเมือง เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เป็นสิ่งที่กฎหมายรับรองและให้ความคุ้มครอง รัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้หมวด 3 เป็นเรื่องของสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยมีมาตรา 25-49 ที่กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ซึ่งรวมถึงสิทธิทางการเมือง ทั้งนี้ สิทธิทางการเมืองสามารถปรากฏได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ เสรีภาพในการแสดงความเห็นและการแสดงออกภายใต้กฎหมาย (สมชัย สัจจพงษ์, 2561)

สิทธิทางการเมืองเป็นสิทธิของประชาชนคนไทยทุกคนทั้งที่อยู่ในประเทศและต่างประเทศ สิทธิทางการเมืองของคนไทยในประเทศ มักปรากฏและไม่ถูกโต้แย้ง ในขณะที่สิทธิทางการเมืองของคนไทยในต่างประเทศอาจนำมาซึ่งข้อสงสัยและวิธีการปฏิบัติ ข้อมูลจากกองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ ได้แสดงสถิติจำนวนคนไทยในต่างประเทศทั่วโลกประจำปี พ.ศ. 2562 มีทั้งสิ้น 1,643,936 คน (กระทรวงการต่างประเทศ, 2565) กล่าวเฉพาะคนไทยในประเทศมาเลเซียจากข้อมูลของ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ และสถานกงสุลใหญ่ (สกญ.) ณ เมืองโกตาบารูและเมืองปีนัง มีคนไทยจำนวน 171,513 คนในประเทศมาเลเซีย บทบาทที่สำคัญของ สอท. และ สกญ. ที่เกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองนั้น คือการมีหน้าที่จัดการการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรให้กับคนไทย

อย่างไรก็ดี สถิติคนไทยในมาเลเซียจากกระทรวงการต่างประเทศดังกล่าวเป็นสถิติอย่างเป็นทางการที่ถูกกฎหมายเท่านั้น แต่เป็นที่ทราบกันดีว่ามาเลเซียเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกับไทยทางด้านใต้และมักเป็นจุดหมายปลายทางของแรงงานไทยโดยเฉพาะจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการเข้าไปทำงาน จึงมักมีแรงงานชาวไทยข้ามประเทศไปทำงานโดยไม่มีใบอนุญาตทำงาน ในขณะที่การคาดการณ์สถิติแรงงานไทยทั้งที่ทำงานโดยมีใบอนุญาตทำงานอย่างถูกต้องและลักลอบทำงานมีทั้งสิ้นประมาณ 230,000-300,000 คน ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

(1) กลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวไทยที่มีใบอนุญาตการทำงานประเภท Employment Pass (EP) หรือกลุ่มทำงานในสำนักงาน (White Collar) ซึ่งเป็น กลุ่มแรงงานที่รัฐบาลมาเลเซียได้กำหนดให้เป็นกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถ (Foreign Talented Employ) ในประเภทต่าง ๆ ซึ่งมักเป็นแรงงานข้ามชาติที่มีวุฒิการศึกษาอย่างต่ำระดับปริญญาตรี (อรชา รักดี, ธวัช นุ้ยผอม, และสุทธิศักดิ์ ดือเระ, 2560) โดยเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมที่รัฐบาลมาเลเซียกำหนดไว้ใน 12 อุตสาหกรรมในกลุ่มเศรษฐกิจสำคัญแห่งชาติ (National Key Economic Areas: NKEA) ในโปรแกรมการเปลี่ยนผ่านเศรษฐกิจ (the Economic Transformation Programme: ETP) อาทิ การบริการทางธุรกิจ (Business Services) การบริการการเงิน (Financial Services) การให้บริการการสื่อสาร คอนเทนต์ (Communication Content and Infrastructure) ภาคธุรกิจการท่องเที่ยว (Tourism) ภาคธุรกิจพลังงานน้ำมันและก๊าซ (Oil Gas and Energy)

เป็นต้น (Expatriate Services Division, 2022) ซึ่งสถิติจากสำนักงานแรงงานไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ในปี พ.ศ. 2559 มี 2,271 คน (อรชา รักดี และคณะ, 2560)

(2) กลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวไทยซึ่งมีใบอนุญาตการทำงาน (Work Permit) ที่รัฐบาลมาเลเซียผ่อนปรนใน 6 สาขาอาชีพ ได้แก่ แม่บ้าน ก่อสร้าง อุตสาหกรรม ธุรกิจบริการ การเกษตร (ปาล์ม ยางพารา) และการเพาะปลูก (พืชไร่) หรือกลุ่ม Blue Collar จากการสัมภาษณ์อัครราชทูตที่ปรึกษา ฝ่ายแรงงาน สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ แจ้งให้ทราบว่าข้อมูล ณ วันที่ 30 ตุลาคม 2565 จากประกันสังคมมาเลเซียที่มีแรงงานไทยข้ามชาติที่ทำงานโดยมีใบอนุญาตการทำงานทั้งสิ้น 33,982 คน ซึ่งแรงงานข้ามชาติชาวไทยมักจะเข้ามาเป็นแรงงานประมง แรงงานเหมือง แรงงานก่อสร้าง และพนักงานนวด (อัครราชทูตที่ปรึกษาฝ่ายแรงงาน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 พฤศจิกายน 2565)

(3) กลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวไทยที่ไม่มีใบอนุญาตการทำงาน (กลุ่มแรงงานผิดกฎหมาย) ซึ่งมีทั้งการเข้าเมืองที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายแต่ทำงานโดยไม่มีใบอนุญาตการทำงาน สำนักงานแรงงานไทยในมาเลเซียได้ประมาณการจำนวนแรงงานชาวไทยที่ไม่มีใบอนุญาตทำงานในปี พ.ศ. 2561 ว่ามีประมาณ 195,000 คน ในแรงงานประเภทต่าง ๆ เช่น แรงงานประมง การเกษตร พนักงานนวด แม่บ้าน ร้านอาหาร โดยมีสัดส่วนของแรงงานในร้านอาหาร หรือที่เรียกว่าแรงงานต้มยำที่ไม่มีใบอนุญาตสูงที่สุดมีจำนวนทั้งสิ้นราว 150,000 คน (สำนักงานแรงงานในประเทศมาเลเซีย, 2566)

อย่างไรก็ดี หากใช้การประมาณการจำนวนร้านต้มยำทั้งที่ได้รับใบอนุญาตและไม่ได้รับใบอนุญาตในมาเลเซียโดยแกนนำสมาคมต้มยำพบว่ามีราว 30,000 ร้านและใช้พนักงานทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ ของร้านประมาณ 3-10 คน (เชฟ, ผู้ช่วยเชฟ, พนักงานรับออเดอร์, พนักงานทำเครื่องดื่ม, คนล้างจาน) คาดการณ์ว่าจะมีแรงงานต้มยำประมาณ 90,000-300,000 คน (อดีตแกนนำสมาคมต้มยำ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 พฤศจิกายน 2565) สอดคล้องกับการประมาณการจำนวนแรงงานต้มยำของสำนักงานแรงงานในประเทศมาเลเซียที่ประมาณการแรงงานต้มยำไทยที่มีราว 100,000-150,000 คนในช่วงก่อนสถานการณ์โควิด 19 ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าตัวเลขประมาณการแรงงานข้ามชาติชาวไทยที่ไม่มีใบอนุญาตการทำงานในประเทศมาเลเซียมีราว 100,000- 300,000 คน

เมื่อพิจารณาจำนวนแรงงานข้ามชาติชาวไทยทั้งที่มีใบอนุญาตทำงานที่ถูกต้องตามกฎหมายมาเลเซียและไม่มีใบอนุญาตทำงานแล้วมีจำนวนมากกว่าสถิติคนไทยในประเทศมาเลเซีย อาจถือได้ว่าเป็นชุมชนคนไทยขนาดใหญ่ในต่างประเทศ การศึกษาสิทธิการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของแรงงานข้ามชาติชาวไทยเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิทางการเมืองนั้น มีความเกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรของ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ให้มีบทบาทในการดำเนินการจัดการการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร

สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ไม่เพียงเผชิญข้อท้าทายในด้านจำนวนแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซียที่มีขนาดใหญ่ที่มีผลต่อการจัดการเลือกตั้ง ในขณะเดียวกันระบบการเลือกตั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงในปี พ.ศ. 2566 ก็เป็นข้อท้าทายในการจัดการเลือกตั้งอีกประการ กล่าวคือ

ระบบการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566 มีความแตกต่างจากระบบการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 โดยการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566 ใช้ระบบการเลือกตั้งที่เรียกว่า ระบบผสมคู่ขนาน (Mixed Member Majoritarian System: MMM) ใช้บัตรเลือกตั้ง 2 ใบเพื่อเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) 2 ประเภท คือ ส.ส.เขต และ ส.ส.บัญชีรายชื่อ ในขณะที่ระบบการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 ใช้ระบบการเลือกตั้งที่เรียกว่า ระบบจัดสรรปันส่วนผสม (Mixed Member Appointment System: MMA) ซึ่งใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียว (กองบรรณาธิการ สำนักกฎหมาย, 2564)

การเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งดังกล่าวรวมทั้งจำนวนแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซียที่มีขนาดใหญ่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566 ทำให้การศึกษาสิทธิทางการเมืองของแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซียมีความน่าสนใจโดยเฉพาะประเด็นบทบาทการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรของ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ และประเด็นสิทธิทางการเมืองของกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซีย

2. วัตถุประสงค์

(1) ศึกษาบทบาทการจัดการการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรของสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566

(2) ศึกษาสิทธิทางการเมืองของแรงงานข้ามชาติชาวไทยในประเทศมาเลเซีย

3. คำถามการวิจัย

(1) สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ มีบทบาทอย่างไรในการดำเนินการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรในปี พ.ศ. 2566

(2) แรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซียมีสิทธิทางการเมืองซึ่งรวมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร

4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4.1 แนวคิดสิทธิทางการเมือง

สิทธิทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน ซึ่งในบริบทระดับโลกมีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติและมีผลใช้บังคับกับไทยตั้งแต่วันที่ 29 มกราคม 2540 (กรมองค์การระหว่างประเทศ, ม.ป.ป.) เป็นต้นมา โดยมีสาระสำคัญที่กล่าวถึงสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ที่รัฐจะต้องรับรอง เคารพและประกันสิทธิของบุคคล

ในขณะเดียวกันในระดับภายในประเทศสิทธิทางการเมืองได้ถูกรับรองโดยกฎหมายภายใน โดยรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560 ได้กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

ไว้ในหมวด 3 มาตรา 25-49 ซึ่งเป็นหมวดว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ ดังมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิทางการเมืองดังสรุปได้ดังนี้ (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ, 2560)

มาตรา 25 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญตราบเท่าที่ไม่กระทบหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี และไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

มาตรา 26 การตรากฎหมายที่มีผลจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องเป็นไปตามเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันโดยกฎหมาย

มาตรา 28 สิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

มาตรา 34 มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

มาตรา 36 มีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใด ๆ

มาตรา 44 มีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

มาตรา 45 มีเสรีภาพในการจัดตั้งพรรคการเมือง

มาตรา 49 บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไม่ได้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (2558) ได้กล่าวถึงสิทธิทางการเมืองที่ได้มีการกำหนดสิทธิทางการเมืองไว้ร่วมกับสิทธิทางพลเมืองโดยมีข้อที่เกี่ยวข้องกับสิทธิทางการเมืองในข้อที 19- 21 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ข้อที่ 19) ทุกคนมีเสรีภาพในความคิดเห็นและได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ข้อที่ 20) ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าร่วมการชุมนุมและสมาคมใด ๆโดยสันติ ข้อที่ 21) ทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในรัฐบาลของตนและเลือกตั้งโดยเสรี

ดังจะเห็นได้ว่าการแสดงขอบเขตของสิทธิทางการเมืองนั้นมีความหลากหลาก หากแต่การศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดสิทธิทางการเมือง ที่สอดคล้องกับบริบทการศึกษา ประกอบด้วย 1) สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2) สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3) สิทธิในการรับรู้ข่าวสาร

4.2 การจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร

สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิทางการเมืองนั้นเกี่ยวข้องกับระบบการเลือกตั้งที่เกี่ยวพันกับการจัดการเลือกตั้งซึ่งในการศึกษานี้เป็นการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรของแรงงานข้ามชาติชาวไทย สำหรับการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร กกต. ซึ่งเป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่ในการดูแล จัดการเลือกตั้ง อีกทั้งสืบสวน ไต่สวน และระงับการใช้สิทธิรับสมัครเลือกตั้งของผู้สมัคร รวมทั้งดูแลการดำเนินการของพรรคการเมืองและเรื่องอื่น ๆ ได้มอบหมายให้กระทรวงการต่างประเทศโดยปลัดกระทรวงการต่างประเทศมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการเลือกตั้ง และเอกอัครราชทูตมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง

ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2566 หมวด 1 ข้อ 10 ได้กำหนดให้เอกอัครราชทูตมีหน้าที่และอำนาจ

เช่นเดียวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ดังนี้ 1) อำนวยและรับผิดชอบการจัดการเลือกตั้ง 2) กำหนดหน่วยเลือกตั้ง ที่เลือกตั้ง 3) จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 4) กำกับดูแลการออกเสียงลงคะแนนและนับคะแนน 5) แต่งตั้งผู้ช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน 6) แต่งตั้งคณะกรรมการประจำที่เลือกตั้ง 7) แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสถานเอกอัครราชทูตหรือบุคคลอื่นที่เห็นสมควรเพื่อทำหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง 8) รับหนังสือขอแต่งตั้งผู้แทนของพรรคการเมือง พร้อมแจ้งคณะกรรมการประจำที่เลือกตั้งที่เกี่ยวข้องทราบ 9) เข้าไปในที่เลือกตั้ง 10) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมายหรือมีคำสั่ง

4.3 ทฤษฎีพลเมืองหลายระดับ

ทฤษฎีพลเมืองหลายระดับ (Multilevel Citizenship Theory) เป็นแนวคิดที่กล่าวถึงสิทธิของพลเมืองของรัฐในระดับต่าง ๆ โดยมากมักพบในการศึกษาพลเมืองในประเทศที่เป็นสหพันธรัฐ (Federal State) ซึ่งมีทั้งระดับมลรัฐ และสหพันธ์ เช่น สหรัฐอเมริกา หรือการศึกษาในสหภาพยุโรปซึ่งมีความเป็นพลเมืองทั้งในระดับรัฐ และพลเมืองในระดับที่ใหญ่กว่ารัฐ (Supranational Citizenship) ซึ่งพลเมืองมีลักษณะรูปแบบเป็นพลเมืองหลายระดับ (A Form of Multilevel Citizenship) ภายใต้การเคลื่อนย้ายเสรีซึ่งมาพร้อมกับสิทธิตามสถานะ (Maas, 2017)

อย่างไรก็ดี ในภายหลังพบว่าได้มีการขยายแนวคิดพลเมืองหลายระดับออกไป เช่น Rainer Bauböck กล่าวถึงการสิทธิพลเมืองในระดับท้องถิ่นซึ่งเป็นอีกระดับของแนวคิดพลเมืองหลายระดับ หรือสิทธิของพลเมืองที่ย้ายถิ่น เช่น แรงงานอพยพ ซึ่งเป็นผู้ขยายสิทธิพลเมืองของแรงงานข้ามชาติที่การศึกษานี้ให้ความสำคัญ Bauböck (2006) ได้พูดถึงพลเมืองของรัฐหนึ่งที่อาศัยอยู่ภายนอกรัฐยังคงมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแม้ว่าการลงคะแนนเสียงทางไกลอาจสร้างปัญหาเชิงปทัสถานบางประการ (Normative Problems) การเคลื่อนย้ายข้ามชาติแม้จะได้รับสถานะเป็นผู้อยู่อาศัยถาวร (Long-Term Resident) ในประเทศหนึ่ง แต่กลุ่มคนเหล่านี้ยังคงมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับประเทศบ้านเกิดรวมถึงมีส่วนร่วมกับการพัฒนาประเทศ เช่น การส่งเงินกลับบ้าน กลุ่มนี้อาจเรียกว่า พลเมืองข้ามชาติ (Transnational Citizenship) ซึ่งยังคงมีมีสิทธิพลเมืองของรัฐบ้านเกิด ในขณะเดียวกันก็มีสิทธิของชนกลุ่มน้อยทางวัฒนธรรมในรัฐที่เข้ามาอาศัย พบรูปแบบการปฏิบัติทางการเมืองของพลเมืองเหล่านี้ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การปลุกระดมทางการเมือง (Political Mobilization) ในประเด็นเฉพาะ การก่อตั้งสมาคมและการเข้าร่วมกลุ่มผลประโยชน์หรือพรรคการเมือง เป็นต้น

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้สามารถจัดกลุ่มแบ่งงานงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้เป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งนอกประเทศ

การศึกษาที่สำคัญเกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งนอกประเทศ คือ การศึกษาของ Lafleur (2013) ที่ศึกษาการลงคะแนนเสียงของพลเมืองที่อยู่ในต่างประเทศที่พบว่า รัฐให้สิทธิการเลือกตั้งแก่พลเมืองในต่างประเทศเพราะต้องการให้พลเมืองในต่างประเทศยังคงมีความยึดมั่นและจงรักภักดีต่อประเทศบ้านเกิด ในขณะเดียวกัน Lafleur ยืนยันว่า ขั้นตอนการลงทะเบียน วิธีการลงคะแนนเสียง รวมถึงกฎระเบียบทางปกครองต่างเป็นปัจจัยที่กำหนดการสนับสนุนหรือคัดค้านการไปลงคะแนนเสียงของผู้ใช้สิทธิในต่างประเทศ การศึกษาการใช้สิทธิเลือกตั้งนอกประเทศส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในยุโรป เช่นการศึกษาของ Goldberg and Lanz (2021) ที่ศึกษาสาเหตุของผลการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในต่างประเทศของชาวสวิสในต่างประเทศแตกต่างกับผลการเลือกตั้งภายในประเทศพบว่า พฤติกรรมเลือกลงคะแนนเสียงมาจากปัจจัยชนชั้นทางสังคมและความเชื่อทางศาสนาของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งนอกประเทศมากกว่าการเลือกพรรค

การศึกษาการเลือกตั้งนอกประเทศที่พบในเอเชียส่วนใหญ่คือ การศึกษาการเลือกตั้งนอกประเทศของฟิลิปปินส์ อาทิ Jaca and Torneo (2021) ศึกษาสาเหตุที่ทำให้แรงงานฟิลิปปินส์ในญี่ปุ่นไปใช้สิทธิเลือกตั้งนอกประเทศในการเลือกตั้งปี ค.ศ. 2016 ต่ำ โดยพบว่าการไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยของชาวฟิลิปปินส์ในญี่ปุ่นไม่ได้เป็นการแสดงถึงการสูญเสียความจงรักภักดีต่อประเทศหรือความไม่สนใจทางการเมือง แต่การลงคะแนนเสียงไม่ได้ถูกมองว่าเป็นความจำเป็นเร่งด่วนหรือความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองต่างประเทศ แม้ว่าจะได้รับการยอมรับว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองก็ตาม หรือการศึกษาของ Aranda (2021) ที่พบว่าการรณรงค์แคมเปญหาเสียงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของดูเตอร์เต้สร้างอิทธิพลการสนับสนุนดูเตอร์เต้ในกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวฟิลิปปินส์ในการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 2016 แต่การศึกษาการใช้สิทธิเลือกตั้งนอกประเทศของไทยยังไม่ปรากฏ

5.2 งานวิจัยด้านการเลือกตั้งและพฤติกรรมการเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้และไทย

งานวิจัยในกลุ่มการเลือกตั้งและพฤติกรรมการเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้และไทยนี้ ปรากฏการศึกษาที่สำคัญของสถาบันพระปกเกล้าในชุดการศึกษาทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 ในจังหวัดต่าง ๆ 20 จังหวัด โดย 1 ในจังหวัดที่ศึกษาที่มีความใกล้เคียงกับการศึกษานี้ คือ จังหวัดปัตตานี ที่สามารถ ทองเผือ และเอกรินทร์ ต่วนศิริ (2564) ศึกษาโดยมีข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ ในพฤติกรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในปัตตานีที่ ศาสนาและวัฒนธรรม วิธีการหาเสียง บทบาทของผู้นำศาสนาและสายสัมพันธ์

เครือญาติมีผลต่อพฤติกรรมของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยเฉพาะในเขตนอกเมือง สำหรับดันแคน แมคคาร์โก (McCargo, 2020) เห็นว่าการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 เป็นช่วงเวลาที่แปลกประหลาดสำหรับผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งชาวมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการเลือกตัวแทนของตนในขณะที่การเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงเป็นการเมืองชายขอบในการเมืองไทย การศึกษาของ ดวงยิหวา อุตรสินธุ์ (Utarasint, 2018) ที่ดำเนินการวิจัยสัมภาษณ์ชาวบ้านกว่า 140 หมู่บ้าน พบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ในพื้นที่ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาประโยชน์สูงสุดที่พวกเขาจะได้รับก่อนตัดสินใจเลือกแม้เหตุผลดังกล่าวอาจต่างกับความคิดและความเข้าใจของคนพื้นที่อื่น ๆ ก็ตาม นอกจากนี้ การศึกษานี้ยังพบว่าผลการเลือกตั้งมีความผันผวนในแต่ละครั้ง ประชาชนลงคะแนนเสียงตามความชอบเน้นไปที่ตัวบุคคลเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังปรากฏพฤติกรรมการรับเงินเพื่อลงคะแนนเสียงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในงานของดวงยิหวา อุตรสินธุ์ (Utarasint, 2023)

การศึกษาที่มิได้ใช้พื้นที่เป็นเป้าหมายในการศึกษาแต่ใช้สิทธิทางการเมืองของกลุ่มเฉพาะ เช่น พระสงฆ์ หรือเยาวชนคนรุ่นใหม่ Gen Z ดังงานของ พระครูปริยัติโพธิธรรม (2565) ที่พบว่า พระสงฆ์ไทยมีสิทธิทางการเมือง เช่น การให้คำปรึกษาทางการเมืองแก่นักการเมือง การอำนวยความสะดวกในกิจกรรมทางการเมือง การศึกษาและการสอนทางการเมือง ในขณะเดียวกันพระสงฆ์ไทยก็ไม่มีสิทธิทางการเมืองในประเด็นที่สำคัญได้แก่ การรับสมัครเลือกตั้งและการใช้สิทธิการเลือกตั้ง การประท้วงทางการเมือง การเป็นผู้สนับสนุนนักการเมือง เป็นต้น หรือการศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้ง ปี พ.ศ. 2562 ในกลุ่มคนรุ่นใหม่ Gen Z ในการใช้สิทธิการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานีของ ชัยวัฒน์ โยธี, วฤณดา วงศ์โรจน์, ปริยาภรณ์ มัฏฐารักษ์, และศศิธร เต็มแก้ว (2565) ในพฤติกรรมการเลือกตั้งของคน Gen Z พบว่ามีพฤติกรรมที่มุ่งพิจารณานโยบายของผู้สมัครมากกว่าการเลือกตามครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์ (2562) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่มักพิจารณานโยบายของพรรคประกอบการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

5.3 งานวิจัยเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซีย

งานวิจัยส่วนใหญ่ที่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซียมักเป็นการศึกษาแรงงานไทยในร้านอาหารไทยหรือที่เรียกว่า แรงงานต้มยำ ในด้านต่าง ๆ การศึกษาของ ชิดชนก ราฮิมมูลา, นิอับดุลรากิ๊บ บินนิฮัสซัน, ฮัมเดีย มูดอ, มูฮำหมัดสูใฮมี ยานยา และวิรัช เอี่ยมปลัด (2551) ซึ่งเป็นงานวิจัยชิ้นแรก ๆ ของการศึกษาแรงงานต้มยำแสดงให้เห็นวิถีชีวิตและการทำงานของแรงงานข้ามชาติชาวไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นชนเชื้อสายมลายูในร้านอาหารไทย ประเทศมาเลเซียหรือที่ถูกเรียกว่าแรงงานต้มยำ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการใช้เครือข่ายทางสังคมช่วยในการย้ายถิ่นระหว่างประเทศในการทำงานในขณะที่ มะดาโอะ ปูเตะและเภาซัน เจ๊ะแว (2554) แสดงภาพการเคลื่อนย้ายแรงงานของแรงงานมลายูมุสลิมไปทำงานประเภทต่าง ๆ ในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย คือ กลันตัน เปอร์ลิส และเปรัค ซึ่งพบว่ามิใช่มีแค่เพียงแรงงานในร้านต้มยำ แต่พบว่าแรงงานเข้าไปทำงานในประเภทอื่น ๆ ตามความ

ต้องการแรงงานของรัฐนั้น ๆ เช่น รัฐเปอร์ลิสและรัฐกลันตัน จ้างงานแรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาคการเกษตรสูงที่สุด และใช้ใบเดินทางผ่านแดน (Border Pass) เป็นส่วนใหญ่ในการข้ามประเทศและใช้ใบอนุญาตทำงานชั่วคราวในการทำงาน

ในขณะที่การศึกษาส่วนใหญ่เป็นการศึกษากลุ่มแรงงานต้มยำ แต่การศึกษาของสิทธิพร บุญมาก และมูหำหมัด สะแลบิง (2564) กลับศึกษาปัจจัยการเคลื่อนย้ายแรงงานของแรงงานมีทักษะที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยพบว่าปัจจัยดึงดูดเกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยในมาเลเซียเมื่อนักเรียนจากจังหวัดชายแดนภาคใต้จบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในมาเลเซียแล้วจะทำงานต่อในประเทศมาเลเซีย นอกจากนี้ ปัจจัยนโยบายของรัฐบาลมาเลเซียและความต้องการแรงงานทักษะชาวต่างชาติของมาเลเซีย และการมีเครือข่ายทางสังคมในมาเลเซียของแรงงานชาวไทยยังเป็นปัจจัยดึงดูดสำคัญ ในขณะที่ปัจจัยปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัจจัยผลักดันที่สำคัญ เมื่อพิจารณาการศึกษาของ อรชา รักดีและคณะ (2560) ได้แสดงภาพที่ชัดเจนขึ้นของการเคลื่อนย้ายแรงงานทักษะชาวไทยไปประเทศมาเลเซียในภาคอุตสาหกรรม Shared Service Outsourcing-SSO ที่แม้จะมีแรงงานข้ามชาติชาวไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นส่วนใหญ่แต่ยังพบแรงงานมีทักษะจากภูมิภาคอื่น ๆของไทยในขณะเดียวกันการศึกษาได้แสดงให้เห็นโอกาสและทักษะที่เป็นที่ต้องการของแรงงานข้ามชาติไทยในภาคธุรกิจ SSO

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับสิทธิทางการเมือง การเลือกตั้ง พฤติกรรมการเลือกตั้ง มักเป็นการศึกษาภาพรวมในระดับประเทศ หรือจังหวัด ในขณะเดียวกันขาดภาพการมองการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรของไทย อีกทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซีย ซึ่งเป็นกลุ่มศึกษาของงานวิจัยนี้ พบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องมักดำเนินการกับกลุ่มแรงงานต้มยำเป็นส่วนใหญ่โดยเป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางด้านมานุษยวิทยาและสังคมวิทยาการเคลื่อนย้ายแรงงาน เครือข่ายทางสังคม คุณภาพชีวิตแรงงาน รวมทั้งประเด็นด้านเศรษฐกิจ ในขณะที่ไม่มีการศึกษาใดศึกษาประเด็นด้านสิทธิทางการเมืองของแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซียเลย การศึกษานี้จึงมุ่งหมายที่จะช่วยเติมเต็มช่องว่างการวิจัยสิทธิทางการเมืองของแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซีย ซึ่งอาจส่งผลต่อนัยพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรของไทยต่อไป

6. ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้เครื่องมือวิจัยที่สำคัญคือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participatory Observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่มจำนวน 32 คน คือ 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 7 คน ซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 และ/หรือปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566 และ 2) กลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวไทย จำนวน 25 คน โดยใช้การ

เลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วย Snowball technique ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเข้าที่สำคัญ คือ 1) เป็นแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซีย 2) เพศชายหรือหญิง 3) มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 4) ทำงานโดยมี หรือไม่มีใบอนุญาตการทำงาน 5) ทำงานในกัวลาลัมเปอร์ หรือ ปีนัง หรือ ปาหัง หรือ โยโฮร์ บารู หรือ มะละกา ซึ่งเป็นเมืองที่ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ และ สกญ. เมืองปีนัง มีขอบเขตดำเนินการจัดการเลือกตั้งและจัดการเลือกตั้งนอกสถานที่

การวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และดำเนินการวิจัยโดยคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เป็นสำคัญ ดำเนินการขอความยินยอมในการสัมภาษณ์และการบันทึกการให้สัมภาษณ์รวมทั้งมีกระบวนการกำกับการวิจัย โดยการปกปิดชื่อผู้ให้ข้อมูล ในการเข้าถึงข้อมูลการวิจัยและการเก็บรักษาเอกสารและไฟล์ข้อมูลในรูปแบบไฟล์ภาพ ไฟล์เสียงมีการจำกัดสิทธิบุคคลที่เข้าถึงและการใช้การเข้ารหัสเพื่อเข้าถึงข้อมูล

7. ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบประเด็นที่สำคัญซึ่งตอบคำถามการวิจัยใน 2 ส่วน คือ ส่วนแรกคือบทบาทการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรของ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ และสิทธิทางการเมืองของแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซีย ดังมีรายละเอียดดังนี้

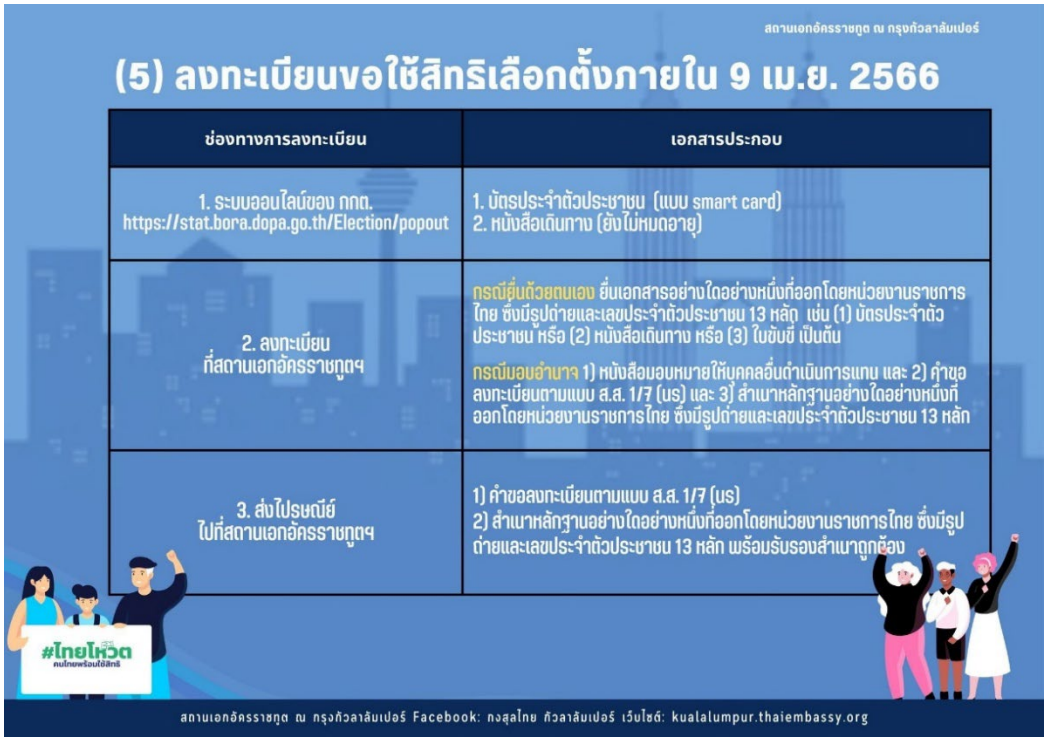
7.1 บทบาทจัดการเลือกตั้งในมาเลเซียของ สอท.

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรในประเทศมาเลเซียปี พ.ศ. 2566 โดย สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์นั้นมีการปฏิบัติตามระเบียบการเลือกตั้ง โดยเอกอัครราชทูต กรุงกัวลาลัมเปอร์กำหนดเขตเลือกตั้งในพื้นที่การดูแลรับผิดชอบของ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์และครอบคลุมรวม รัฐซาบาห์และซาราวักและมอบหมายให้ กสญ. ณ เมืองปีนัง ปฏิบัติหน้าที่แทนในรับผิดชอบเขตกงสุล รัฐปีนัง รัฐเปอร์ลิส รัฐเคดาห์ เขตทางเหนือของรัฐเประ ได้แก่ 1) Hulu Perak 2) Kerian 3) Larut, Matang and Selema และมอบหมาย กสญ. ณ เมืองโกตาบารู รับผิดชอบเขตกงสุล รัฐกลันตัน และรัฐตรังกานู (สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองปีนัง, 2566) สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ได้อาศัยอำนาจตามกฎหมายดำเนินการจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรตามอำนาจหน้าที่ ดังนี้

7.1.1 การกำหนดช่องทางการลงทะเบียนเลือกตั้งล่วงหน้าเพิ่มเติมจากระบบออนไลน์ของกกต.

ตามอำนาจหน้าที่ กกต.จะเป็นผู้กำหนดวันที่ลงทะเบียนล่วงหน้าและช่องทางการลงทะเบียนเลือกตั้งล่วงหน้า ทั้งนี้ สอท. มีอำนาจเพิ่มเติมในการจัดการซึ่ง สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ได้เพิ่มช่องทางการลงทะเบียนเลือกตั้งล่วงหน้าแบบออนไซต์ ที่ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ และแบบแจ้งความจำนงค์ทางไปรษณีย์มายัง สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ตามวันที่ กกต.กำหนด เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกคนไทยในมาเลเซียที่ไม่สามารถลงทะเบียนออนไลน์ได้ ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ช่องทางการลงทะเบียนล่วงหน้า

ที่มา: กงสุลไทย กัวลาลัมเปอร์ (2566ข)

อย่างไรก็ดี เมื่อมีข้อเรียกร้องจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งในมาเลเซียให้มีการขยายวันลงทะเบียนเลือกตั้งล่วงหน้าออกไป เนื่องจากเกิดปัญหาผู้ลงทะเบียนบางส่วนไม่อาจลงทะเบียนได้ในช่วงเวลา 21.00 น. - 24.00 น. ของวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของการลงทะเบียนออนไลน์อันมีสาเหตุมาจากข้อจำกัดของระบบในการรองรับการใช้งานพร้อมกัน สอท.ไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากอยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ ซึ่งอำนาจในการขยายวันดังกล่าวอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกกต. ซึ่งกกต.ได้รับข้อร้องเรียนและมีมติไม่ขยายวันลงทะเบียนออกไปจากวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2566 (กกต. แจงบินดูงานเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรไม่กระทบแผนงาน, 2566)

7.1.2 การกำหนดวันเวลา และสถานที่เลือกตั้งมีความยืดหยุ่น

การกำหนดวัน เวลา ในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงมีความยืดหยุ่น กล่าวคือ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ได้กำหนดวันเลือกตั้งในวันที่ 3-4 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 เวลา 09.00 น. - 18.00 น. แม้ในวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 จะเป็นวัน Vesak Day (กงสุลไทย กัวลาลัมเปอร์, 2566ก) ซึ่งเป็นวันหยุดราชการของมาเลเซียเพื่ออำนวยความสะดวกให้คนไทยในมาเลเซียสามารถใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ การกำหนดวันดังกล่าวเป็นการปรับเปลี่ยนจาก วันที่ 27-28 เมษายน พ.ศ. 2566 เป็นวันดังกล่าว

แผนภาพที่ 2 อินโฟกราฟิกส์ประชาสัมพันธ์วันและสถานที่เลือกตั้ง

ที่มา: กงสุลไทย กัวลาลัมเปอร์ (2566ค)

ด้านการกำหนดสถานที่เลือกตั้งที่มีความยืดหยุ่น ดังพบว่า สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ได้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งแบบคูหาเลือกตั้งและการเลือกตั้งแบบคูหาเคลื่อนที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1 โดย สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งแบบคูหาเลือกตั้ง 3 แห่ง คือ 1) สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ในวันที่ 3-4 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 เวลา 09.00 น. - 18.00 น. 2) สกญ. ณ เมืองปีนัง ในวันที่ 29-30 เมษายน พ.ศ. 2566 เวลา 09.00 น. - 18.00 น. และ 3) สกญ. ณ เมืองโกตาบารู ในวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2566 เวลา 09.00-17.00 น. และกำหนดการเลือกตั้งแบบคูหาเคลื่อนที่ (Mobile Unit) ณ วัดพุทธชยันตี รัฐโยโฮร์ บารู วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 เวลา และวัด Tong Kak Guang เมืองกูชิง รัฐซาราวัก ในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2566 เวลา 09.00 น. - 15.00 น. รายละเอียดดังแผนภาพที่ 2

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนผู้ลงทะเบียนเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรและผู้มาใช้สิทธิปี พ.ศ. 2562 และปี พ.ศ. 2566

หน่วยเลือกตั้ง	การเลือกตั้ง ปี พ.ศ. 2566				การเลือกตั้ง ปี พ.ศ. 2562			
	วันที่ลงคะแนน	ผู้ลงทะเบียน (ราย)	ผู้มาใช้สิทธิ (ราย)	ผู้มาใช้สิทธิ (ร้อยละ)	วันที่ลงคะแนน	ผู้ลงทะเบียน (ราย)	ผู้มาใช้สิทธิ (ราย)	ผู้มาใช้สิทธิ (ร้อยละ)
สอท. กรุงกัวลาลัมเปอร์	9-10 มี.ค. 2562	3,295	2,442	74.11	3-4 พ.ค. 2566	2,992	2,162	72.26
วัดไทย รัฐโยโฮร์ บารู	8 มี.ค. 2562	462	386	83.55	1 พ.ค. 2566		336	
แคมป์คนงานไทย ในพอร์ต ดิคสัน รัฐ เนกรี เซมบิลัน	9 มี.ค. 2562	193	185	95.85	ไม่ได้จัด	ไม่ได้จัด	ไม่ได้จัด	ไม่ได้จัด
วัดไทย ในเมือง ควนตัน รัฐปะหัง	9 มี.ค. 2562	141	128	90.78	ไม่ได้จัด	ไม่ได้จัด	ไม่ได้จัด	ไม่ได้จัด
วัดไทย ในเมืองกูชิง รัฐซาราวัก	8 มี.ค. 2562	47	31	65.96	28 เม.ย. 2566		29	
สกญ. ณ เมืองปีนัง	9 มี.ค. 2562	732	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
สกญ. ณ เมืองโกตาบารู	9 มี.ค. 2562	313	269	85.94	N/A	N/A	N/A	N/A
รวม		**5,183**	**3,441**	**66.39**		**3,668**	**2,527**	**68.89**

ที่มา: รวบรวมจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ (2566)

สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ จัดหน่วยเลือกตั้งยืดหยุ่นตามจำนวนประชาชนในการลงคะแนนเลือกตั้ง โดยหากพิจารณาหน่วยเลือกตั้งเคลื่อนที่ในการจัดการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2566 มีหน่วยเลือกตั้งเคลื่อนที่เพียง 2 หน่วยเลือกตั้ง คือ เมืองโยโฮร์ บารู และเมืองกูชิง ในขณะที่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ได้กำหนดหน่วยเลือกตั้งเคลื่อนที่ จำนวน 4 หน่วยเลือกตั้ง คือ หน่วยเลือกตั้งเคลื่อนที่วัดไทย รัฐโยโฮร์ บารู (Johor Bharu) หน่วยเคลื่อนที่แคมป์คนงานไทย ในพอร์ต ดิคสัน (Port Dickson) รัฐ เนกรี เซมบิลัน หน่วยเลือกตั้งเคลื่อนที่วัดไทย ในเมือง ควนตัน (Kuantan) รัฐปะหัง และหน่วยเลือกตั้งเคลื่อนที่วัดไทย ในเมืองกูชิง (Kuching) รัฐซาราวัก (ที่ปรึกษาฝ่ายกงสุล, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 พฤศจิกายน 2566) ทั้งนี้ การกำหนดพื้นที่การเลือกตั้งและรูปแบบคูหาการเลือกตั้งนั้น สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ได้พิจารณาจากสถานการณ์และจำนวนผู้ลงทะเบียนเลือกตั้งล่วงหน้าเป็นประการสำคัญ ประกอบกับการคำนึงถึงงบประมาณ และบริบทอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ (เจ้าหน้าที่หญิงโอ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 ธันวาคม 2566) จึงนำมาสู่การเพิ่มหรือลดพื้นที่การเลือกตั้ง ดังปรากฏในตารางที่ 1 ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบข้อมูลการจัดการเลือกตั้งของ สอท. ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 และปี พ.ศ. 2566 ซึ่งในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566 มีการลดหน่วยเลือกตั้ง โดยตัดหน่วยเลือกตั้งแคมป์คนงานไทยในพอร์ทดิกสัน รัฐเนกรี เซมบิลัน และหน่วยเลือกตั้งวัดไทยในเมืองควนตัน รัฐปาหังออก ดังตารางที่ 1

7.1.3 การอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง

จากการศึกษาพบว่า สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ เรียนรู้ข้อบกพร่องและปัญหาการจัดการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 มีการประชุมถอดบทเรียนการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและอาจเกิดขึ้นในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566 รวมทั้งนำข้อเรียกร้องและข้อเสนอแนะของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมาช่วยวางแผนและเตรียมงานที่สำคัญ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น การจัดเตรียมที่จอดรถ และรถรับส่งผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งในรูปแบบ shuttle bus การมีจุดพักคอยเพื่อรอลงคะแนนที่ชัดเจนและอากาศถ่ายเท (ดังภาพที่ 3) การบริหารจัดการการเลือกตั้งและอำนวยความสะดวกดังกล่าวส่งผลให้การมาใช้สิทธิเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566 ที่ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ใช้เวลาไม่นาน โดยเฉลี่ยไม่ถึง 1 ชั่วโมง เมื่อรวมกับการเดินทางจากจุดจอดรถมาจนสิ้นสุดการลงคะแนนเสียง (เจ้าหน้าที่หญิงโอ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 ธันวาคม 2566) การเตรียมอาสาสมัครนักศึกษาไทยในมาเลเซียมาช่วยอำนวยความสะดวกผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จึงทำให้ภาพรวมการจัดการเลือกตั้งมีความสงบเรียบร้อย และจัดส่งบัตรเลือกตั้งมาประเทศไทยในช่องทางถุงเมล์ทางการทูตเพื่อให้ กกต. นับคะแนนทันตามกำหนดเวลา (เจ้าหน้าที่หญิงโอ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 พฤศจิกายน 2566) เมื่อ สอท. ได้เรียนรู้ปัญหาและปรับปรุงการดำเนินงานการจัดการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2566 ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยเฉพาะการบริหารจัดการ การอำนวยความสะดวกที่มีทำให้ได้รับการชื่นชมในการบริหารจัดการจากผู้มีมาใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก (แรงงานข้ามชาติหญิงเอช, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 พฤศจิกายน 2566)

แผนภาพที่ 3 ภาพบรรยากาศการจัดการการเลือกตั้งและอำนวยความสะดวก

ที่มา: สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ (2566)

7.1.4 ช่องทางและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร

การปรับเปลี่ยนนโยบายและรูปแบบการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ การจัดการเลือกตั้งดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่กงสุล สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ พบว่า เอกอัครราชทูต และที่ปรึกษาเอกอัครราชทูตฝ่ายกงสุลมีนโยบายให้ปรับปรุงการให้ข้อมูลแก่ประชาชน ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง (เจ้าหน้าที่หญิงโอ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 ธันวาคม 2566) โดยพบว่า 1) การประชาสัมพันธ์เพิ่มช่องทางใช้ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์แพลตฟอร์ม เฟซบุ๊กเพจ กงสุลไทย กัวลาลัมเปอร์ เพิ่มเติมจากการติดประกาศที่ป้ายประชาสัมพันธ์ของ สอท. จากการสังเกตุการณ์เพจกงสุลไทย กัวลาลัมเปอร์พบว่า สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ได้ประชาสัมพันธ์ข่าวสารการเลือกตั้งตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม 2566 จำนวน 10 ครั้ง โดยเป็นข้อมูลข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ อาทิ หน่วยเลือกตั้งเคลื่อนที่ หลักฐานประกอบการเลือกตั้ง ขั้นตอนการเลือกตั้ง วัน เวลา และหน่วยเลือกตั้ง การประชาสัมพันธ์ช่องทางการลงทะเบียนเลือกตั้งล่วงหน้า เป็นต้น 2) การประชาสัมพันธ์มีลักษณะการสื่อสาร 2 ทาง กล่าวคือ มีการให้ข้อมูล และมีการตอบข้อสงสัยเมื่อมีผู้ใช้เฟซบุ๊กตั้งคำถาม พร้อมและแนบลิงก์ที่สำคัญ 3) การปรับปรุงรูปแบบข้อมูลให้เข้าใจง่ายในรูปแบบอินโฟกราฟิกส์ แทนการเผยแพร่ประกาศหรือคำสั่งที่เป็นหนังสือราชการหรือประกาศราชการ ทั้งนี้ การปรับปรุงรูปแบบข้อมูลเป็นอินโฟกราฟิกส์มาจากปัจจัยสำคัญคือ กลุ่มเจ้าหน้าที่กงสุล

โดยเฉพาะพนักงานลูกจ้างเป็นคนรุ่นใหม่มีทักษะในการทำอินโฟกราฟิกส์ (เจ้าหน้าที่หญิงโอ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 ธันวาคม 2566)

แต่อย่างไรก็ดี ยังมีข้อจำกัดบางประการที่เกี่ยวพันด้านประชาสัมพันธ์ กล่าวคือ จำนวนคนลงทะเบียนล่วงหน้ามีจำนวนมาก แต่เมื่อถึงวันลงคะแนนเสียงกลับมีบางส่วนไม่มาใช้สิทธิ ในขณะที่ในวันที่ใช้สิทธิ มีคนไทยบางส่วนต้องการมาลงคะแนนเสียงแต่ไม่ได้ทำการลงทะเบียนล่วงหน้า ซึ่งปัญหาดังกล่าวสะท้อนปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลโดยเฉพาะในกลุ่มคนไทยที่ไม่ได้ติดตามข่าวสารของ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ซึ่งเป็นประเด็นที่อาจต้องหาทางแก้ไขต่อไป

7.2 สิทธิทางการเมืองของแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซีย

ผลการศึกษาด้านสิทธิทางการเมืองของแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซียมีผลการศึกษาดังนี้

7.2.1 สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์การเลือกตั้งและข้อมูลชั้นต้นโดย สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ แสดงให้เห็นว่า แรงงานข้ามชาติชาวไทยใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร และการกลับภูมิลำเนาในวันเลือกตั้ง โดยมีผู้ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรในมาเลเซียทั้งสิ้นร้อยละ 68.89 หรือ 2,527 คน จากที่ได้ลงทะเบียนเลือกตั้งล่วงหน้าไว้ 3,668 คน (สถานเอกอัครราชทูตไทย กัวลาลัมเปอร์, 5 พฤษภาคม 2566) โดยสามารถสรุปลักษณะการการใช้สิทธิการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของแรงงานข้ามชาติไทยในมาเลเซียได้ 3 กลุ่มดังนี้

(1) กลุ่มใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มแรงงานที่ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรส่วนใหญ่ คือกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวไทยที่มีใบอนุญาตทำงานประเภท Employment Pass (EP) ทำงานในบริษัทที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ Shared Services Outsourcing-SSO และบริษัทในอุตสาหกรรมดิจิทัลของมาเลเซียซึ่งรับรองโดย the Malaysia Digital Economy Corporation (MDEC) (Malaysia Digital Economy Corporation, n.d.) ในที่นี้คือ กลุ่มพนักงานสำนักงานหรือกลุ่ม White Collar ซึ่งพบได้ในเมืองที่เป็นศูนย์กลางของภาคธุรกิจ SSO ของมาเลเซีย คือ กรุงกัวลาลัมเปอร์ และปีนัง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แรงงานข้ามชาติชาวไทยที่กัวลาลัมเปอร์และปีนัง และเจ้าหน้าที่ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ และ สกญ. เมืองปีนัง ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า กลุ่มพนักงานสำนักงานหรือกลุ่ม White Collar เป็นกลุ่มแรงงานข้ามชาติกลุ่มใหญ่ที่ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร “..คนที่มาส่วนใหญ่จะมีเพอร์มิต (ใบอนุญาตทำงาน-นักวิจัย) ดูจากการแต่งตัวลักษณะเหมือนเรา บางคนเป็นเด็กทำงาน (ทำงานในภาคธุรกิจ SSO-นักวิจัย) เหมือนเรานี่แหละ” (แรงงานข้ามชาติหญิงเอช, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 พฤศจิกายน 2566) ซึ่งตรงกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้ง สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ที่ได้ตั้งข้อสังเกตถึงกลุ่มแรงงานที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มพนักงานบริษัท ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ เช่น สงขลา ปัตตานี ยะลา

จันทบุรี นราธิวาส ขอนแก่น โดยสังเกตจากการแต่งตัว และประมาณการจำนวนกลุ่ม White Collar ที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งคิดเป็นร้อยละ 70-80 ของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรที่ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ (เจ้าหน้าที่หญิงโอ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 ธันวาคม 2566)

ในขณะเดียวกันกลุ่มแรงงานต้มยำที่นับว่าเป็นกลุ่มแรงงานข้ามชาติที่มีขนาดใหญ่ที่สุดบางส่วนได้ใช้สิทธิการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรด้วยเช่นกัน แต่พบว่าเป็นจำนวนที่ไม่สูงมากจากข้อสังเกตของเจ้าหน้าที่ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ กล่าวถึงสัดส่วนกลุ่มแรงงานต้มยำที่มาใช้สิทธิในการเลือกลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรมีไม่ถึงร้อยละ 10 และในสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 10 ดังกล่าว กว่าครึ่งเป็นเจ้าของและเครือข่ายเจ้าของร้านต้มยำ (เจ้าหน้าที่หญิงโอ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 ธันวาคม 2566) สอดคล้องกับการสังเกตการณ์การใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งเคลื่อนที่ในรัฐโยโฮร์ บารู ที่ผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งส่วนใหญ่เป็นคนไทยที่แต่งงานกับชาวมาเลเซียมากกว่าแรงงานข้ามชาติชาวไทยซึ่งตรงกับข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ที่ไปปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยเลือกตั้งเคลื่อนที่ที่กล่าวถึงสัดส่วนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งในโยโฮร์ บารูที่ส่วนใหญ่เป็นคนไทยที่แต่งงานกับคนมาเลเซียกว่าร้อยละ 60 (เจ้าหน้าที่หญิงโอ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 ธันวาคม 2566)

(2) กลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวไทยที่เดินทางกลับไทยเพื่อเลือกตั้งในประเทศ

แรงงานข้ามชาติชาวไทยกลุ่มที่เลือกเดินทางกลับภูมิลำเนาเพื่อใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งส่วนใหญ่เป็นแรงงานต้มยำจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ บางส่วนเป็นแรงงานประมงและส่วนน้อยเป็นกลุ่มพนักงานสำนักงาน เนื่องจากการเดินทางที่สะดวกประกอบกับระยะทางจากกรุงกัวลาลัมเปอร์ถึงด่านสะเดา จังหวัดสงขลาของประเทศไทยมีระยะทางประมาณ 499 กิโลเมตร หรือจากกรุงกัวลาลัมเปอร์ถึงด่านสุไหงโกลก จังหวัดนราธิวาส มีระยะทางประมาณ 407 กิโลเมตร อีกทั้งด่านพรมแดนระหว่างประเทศมีหลายด่านให้เลือกเช่น ด่านสุไหงโกลก ด่านตากใบ ด่านบูกิ๊ตบูงอ ในจังหวัดนราธิวาส ด่านเบตง จังหวัดยะลา ด่านสะเดา ด่านปาดังเบซาร์ ด่านประกอบ จังหวัดสงขลา และด่านวังประจัน จังหวัดสตูล ประกอบกับการเดินทางที่สะดวกและหลากหลายทั้งรถไฟ รถบัส รถตู้หรือเครื่องบิน แรงงานข้ามชาติที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดเหล่านี้และใกล้เคียงจึงมักเลือกใช้การกลับมายังภูมิลำเนามากกว่าการใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร ดังการให้สัมภาษณ์ของแรงงานต้มยำจากปัตตานีที่เล่าว่าไม่เคยไปใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรที่ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์เลย “ปกติก็จะกลับไปเลือกตั้งที่บ้าน ไม่เคยไปสถานทูตเลยไม่รู้ด้วยว่าสถานทูตอยู่ที่ไหน” (แรงงานข้ามชาติชายเค, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 ธันวาคม 2565) และข้อมูลการสัมภาษณ์แรงงานข้ามชาติชาวไทยทำงานประมงซึ่งมีภูมิลำเนาจากจังหวัดสงขลาที่เล่าว่า “ไม่ได้ลงทะเบียนเลือกตั้งล่วงหน้าแต่จะกลับไปเลือกตั้งที่บ้าน” (แรงงานข้ามชาติชายเอฟ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 ธันวาคม 2565)

ข้อสังเกตประการหนึ่งจากข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่า นายจ้างซึ่งเป็นเจ้าของร้านต้มยำบางร้านที่ส่งเสริมให้ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยการปิดร้านเพื่อให้ลูกจ้างกลับภูมิลำเนาเพื่อไปใช้สิทธิเลือกตั้งมักมีความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง หรือชื่นชอบพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเป็นพิเศษ อีกทั้งบางพรรคการเมือง “มีการอำนวยความสะดวกให้กลับไป

เลือกที่บ้าน" (แรงงานข้ามชาติหญิงเค, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 มิถุนายน 2566) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่เล่าว่า "มีตัวแทนที่บ้านรับแทนให้แล้ว คือเขามาที่บ้านแล้วนับว่าร้านนี้มีกี่คน อย่างมี 5 คน เขาก็จะให้เงินกับ 5 คนแล้วให้ไปเลือกพรรคเขา เหมือนเขารู้อยู่แล้วว่าเราต้องกลับ บางทีมาเหมารถตู้ให้กลับก็มีกลับไปเลือกตั้งครั้งเดียว" (แรงงานข้ามชาติชายเค, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 ธันวาคม 2565) "คิดว่า50ริง (ริงกิต-นักวิจัย) ไม่เยอะเขาอาจจะไม่คิดว่าเป็นการซื้อเสียงแต่อาจจะเป็นค่ารถ" (แรงงานข้ามชาติชายบี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 ธันวาคม 2565) หรือข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่เล่าว่า "หัวคะแนนที่เขาเอาคนกลับไปโดยไม่ต้องจ่ายค่าอะไรเลย มีทั้งพรรค XXX กับพรรค XXX...อย่างน้อย ๆ หัวละ 500 บาท (ต่อนักวิจัย) ได้ชัวร์ ๆ แล้ว ก็มันจะได้ค่ารถไปกลับเพราะโดยปกติคนที่จะกลับไปจ๊อบพาสปอร์ตมันจะต้องเสียค่ารถตู้หารกันประมาณ 1,700 (บาท-นักวิจัย) มันก็หลุดตรงนั้นแล้วบวกกับ 500 (บาท) อันเดิมอีก"(แรงงานข้ามชาติหญิงเอช, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 พฤศจิกายน 2565) ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นเจ้าของร้านต้มยำได้เล่าว่า "... ก็จะมีรูปแบบพากลับไปเลือกที่บ้าน การพากลับก็อยู่ที่ตัวบุคคล แรงจูงใจอยู่ที่ครอบครัว ถ้าครอบครัวอยากให้กลับก็กลับได้ไม่มีปัญหา ในสิทธิของการเลือกตั้งก็อยู่ที่ตัวเลยว่าเขาจะเลือกพรรคไหน จะกาไรก็สิทธิของเขาแล้วโดยส่วนใหญ่คนสามจังหวัดถ้าบ้านนี้กาพรรคไหนก็จะเลือกตามกันหมด ผมคิดว่าพวกเขาไม่ได้สนใจเรื่องการเมืองมากเท่าไหร่" (แรงงานข้ามชาติชายไอ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 พฤศจิกายน 2565)

จากจำนวนที่แรงงานข้ามชาติกลุ่มต้มยำมีจำนวนประมาณ 150,000-300,000 คน จึงเป็นตัวแปรสำคัญหากมีการใช้สิทธิการเลือกตั้งย่อมสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในการลงคะแนนได้พอสมควรดังเจ้าของร้านต้มยำรายหนึ่งได้แสดงความคิดเห็นว่า"...คนอื่นผมไม่รู้ก็เป็นไปได้ที่อยากกลับไปเลือกจริง ๆ เหมือนผม และก็อาจจะมีครับก็ เป็นไปได้ เพราะฐานเสียงตรงนี้ก็หลักแสนเสียง ถ้าเก็บดี ๆ ก็เป็นแสน เฉพาะแรงงานที่ไม่ถูกกฎหมายด้วยซ้ำ ไม่ใช่แรงงานถูกกฎหมายในระบบน่ะ แรงงานต้มยำที่มาแบบวีซ่าท่องเที่ยวไม่ได้ทำงานก็เป็นแสน ซึ่งมีผลต่อคะแนนเสียงจัด ๆเลย ได้ครึ่งนึงก็ชนะแล้ว โครตคุ้มเลยที่มา" (แรงงานข้ามชาติชายเอ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 พฤศจิกายน 2565) สอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลของนักวิชาการชาวไทยท่านหนึ่งที่กล่าวถึงความสำคัญของการกลับไปใช้สิทธิเลือกตั้งของแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซียว่า "ในสังคมบ้านเราเนี่ยระดับชาวบ้านเขาจะเชื่อคนที่อยู่ต่างประเทศ มันเป็นวัฒนธรรมแบบ ลูกตัวเองอยู่มาเลเซียมาทำงานอะไรก็แล้วแต่ พอบอกว่าเลือกพรรคนี้สิ เขาก็เชื่อน่ะ...พ่อแม่เนี่ยจะเชื่อลูก" (นักวิชาการหญิงเค, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 มิถุนายน 2566) ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า คะแนนเสียงของแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซียจึงมีความสำคัญกับพรรคการเมืองและนักการเมืองในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่เพียงในแง่ของจำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงขนาดใหญ่แต่ยังรวมถึงวัฒนธรรมการเลือกตามลูกหลานที่ทำงานมาเลเซียของเครือข่ายทางสังคมในประเทศไทย

(3) กลุ่มที่ไม่ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ในขณะที่แรงงานข้ามชาติกลุ่ม White Collar จะเป็นกลุ่มหลักที่ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ สอท. และ สกญ. และกลุ่มแรงงานต้มยำจะเป็นกลุ่มหลักที่เดินทางกลับภูมิลำเนาเพื่อใช้สิทธิ แต่พบว่ามีแรงงานข้ามชาติบางส่วนไม่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง กลุ่มเหล่านี้มักเป็นกลุ่มแรงงานทักษะไม่สูง เช่น แรงงานประมง แรงงานนวด รวมทั้งแรงงานต้มยำบางส่วน จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้แรงงานกลุ่มนี้ไม่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมี 2 ประการคือ

ประการแรก ความหวาดกลัวการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐทั้งของไทยและมาเลเซีย โดยส่วนใหญ่มักเกิดกับแรงงานข้ามชาติชาวไทยที่ไม่มีใบอนุญาตการทำงานในมาเลเซีย และเข้าเมืองด้วยวีซ่าท่องเที่ยว แรงงานกลุ่มนี้คิดว่าหากใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ จะทำให้ภาครัฐไทยทราบถึงความผิดของตน ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วการใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรสามารถกระทำได้และเป็นคนละส่วนกับสถานะการเข้าเมืองและสถานะการทำงานโดยไม่มีใบอนุญาตการทำงาน ดังจะพบว่ามีแรงงานที่ไม่มีใบอนุญาตทำงานจำนวนหนึ่ง ทั้งกลุ่มแรงงานต้มยำ แรงงานประมง แรงงานนวด หลีกเลี่ยงการติดต่อและการแสดงตัวตนการมีอยู่ของตนกับสอท.จนกว่าจะเผชิญกับปัญหาและต้องการความช่วยเหลือจึงติดต่อสอท. (แรงงานข้ามชาติหญิงโอ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 ธันวาคม 2566)

ประการที่สอง การมีทัศนคติไม่เห็นประโยชน์จากการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยพบว่าแรงงานข้ามชาติชาวไทยที่มีทัศนคติดังกล่าวมักเป็นแรงงานที่ทักษะไม่สูง เช่น แรงงานประมง แรงงานต้มยำ เป็นต้น โดยกลุ่มนี้เห็นว่าการไม่ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่ได้ส่งผลกระทบกับชีวิต ดังคำให้สัมภาษณ์ของแรงงานต้มยำคนหนึ่งว่า “ไม่น่าจะกลับไปเลือกตั้งแล้ว กรณีในอนาคตถ้าอยากลงผู้ใหญ่บ้านอะไรก็รู้สึกว่าไม่เป็นไร ยังไงก็ไม่อยากเป็น...ไม่รู้ว่าผู้สมัครมีใครบ้าง เราทำงานจนไม่ได้สนใจเรื่องการเมือง” (แรงงานข้ามชาติหญิงเอฟ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 พฤศจิกายน 2565) สอดคล้องกับเจ้าของร้านต้มยำรายหนึ่งที่กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า “ไม่ได้ไปใช้สิทธิ์ ไม่กลับแล้วไม่ไปลงทะเบียนที่สถานทูตเลย 10 ชื่อ (จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง-ผู้วิจัย) รวมลูกน้องอีก 8 คน ไม่ได้ไปเลือกเลย เพราะยังไงเขาก็จ่ายตังเด็กมันบอกกับเราว่าถ้าให้ตังก็จะไป” (แรงงานข้ามชาติหญิงเอ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 พฤศจิกายน 2565) นักวิชาการชาวไทยที่คลุกคลีกับแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซียสะท้อนทัศนะจากกลุ่มแรงงานต้มยำบางส่วนว่า“...เลือกไปก็เท่านั้นเขา (แรงงานกลุ่มต้มยำ-นักวิจัย) ก็ยังเหมือนเดิม ต้องมานั่งเสิร์ฟน้ำ จดออเดอร์ เพราะชีวิตเขาไม่ได้ไปไกลกว่านั้น” (นักวิชาการหญิงเค, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 มิถุนายน 2566)

อาจสรุปได้ว่า แรงงานข้ามชาติชาวไทยรับรู้สิทธิการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตน แต่จะตัดสินใจเลือกใช้สิทธิหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล โดยกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวไทยกลุ่มพนักงานสำนักงาน หรือกลุ่ม White Collar มักเป็นกลุ่มใช้สิทธิลงคะแนนเสียงที่ สอท. มากกว่าแรงงานข้ามชาติชาวไทยกลุ่มอื่น ๆ ในขณะที่กลุ่มแรงงานต้มยำและแรงงานอื่น ๆ ที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดภาคใต้มักเป็นกลุ่มที่ใช้สิทธิลงคะแนนเสียง ณ ภูมิลำเนาของตนมากกว่าที่สอท.

7.2.2 สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566 พรรคการเมืองและนักการเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้จัดกิจกรรมรณรงค์ทางการเมืองและมีกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญในกรุงกัวลาลัมเปอร์กับแรงงานข้ามชาติชาวไทยโดยเฉพาะกับแรงงานข้ามชาติกลุ่มต้มยำ เช่น การพบปะ การแถลงนโยบายพรรค ทั้งนี้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า พรรคการเมืองไทยได้เข้ามาทำกิจกรรมทางการเมืองในกลุ่มแรงงานต้มยำ และจัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์ รับประทานอาหารและชี้แจงนโยบายพรรคในกรุงกัวลาลัมเปอร์จำนวน 2 ครั้ง จาก 2 พรรคการเมืองใหญ่ คือ พรรคภูมิใจไทยและพรรคประชาชาติ นอกจากนี้ ยังพบว่าพรรคการเมืองบางพรรคได้ดำเนินการพบปะเจ้าของร้านต้มยำในกรุงกัวลาลัมเปอร์ เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของกลุ่มแรงงานต้มยำและผู้ประกอบการร้านอาหารไทย หรือการเป็นผู้สนับสนุนจัดการแข่งขันกีฬาในกลุ่มแรงงานต้มยำ (ดังแผนภาพที่ 4) หรือการเป็นผู้สนับสนุนบัตรเข้าชมการแข่งขันกีฬามวยนัดพิเศษ เป็นต้น

แผนภาพที่ 4 ภาพบรรยากาศการแข่งขันกีฬาในกลุ่มแรงงานต้มยำ

ที่มา: นักวิจัย

ข้อมูลการสัมภาษณ์ได้กล่าวถึงกิจกรรมทางการเมืองดังกล่าวว่า “ภาพลักษณ์ที่มาวันก่อนเนี่ยไม่เชิงหาเสียงเท่าไร มาให้ใจกับคนต้มยำมากกว่าเพราะเขาเชิญคนต้มยำมากินหรือคนสามจังหวัดที่ทำงานออฟฟิศเชิญมากินพบปะพูดคุยเรื่องการเมืองนิดหน่อย ไม่ได้พูดแบบปราศรัยอะไรมากแต่จะมีแผ่นพับว่าต้องเลือกเบอร์นี้อยู่ ก็จะมีแบบพูด “ถ้าเราไม่เลือกกันเอง

แล้วเราจะไปเลือกพรรคไหน ให้ช่วย ๆ กันน่ะครับ อย่ามองว่ามาหาเสียงเป็นการพบปะอย่างสร้างสรรค์" (แรงงานข้ามชาติชายแอล, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 พฤศจิกายน 2565)

อย่างไรก็ดี กิจกรรมการทางการเมืองที่เกิดขึ้นทั้งการพบปะสังสรรค์ เยี่ยมเยียน และชี้แจงนโยบายนั้นมักเกิดขึ้นเฉพาะในกลุ่มแรงงานชาวไทยที่ทำงานร้านต้มยำ ไม่ได้เกิดขึ้นกับแรงงานประเภทอื่น ๆ เช่น ประมง ช่างก่อสร้าง สปา และกลุ่ม White Collar ทั้งนี้ข้อสังเกตที่สำคัญที่กิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นเฉพาะกับกลุ่มแรงงานข้ามชาติกลุ่มต้มยำกลุ่มเดียว อาจมีปัจจัยมาจากการที่แรงงานข้ามชาติกลุ่มต้มยำได้มีการรวมตัวเป็นกลุ่มและเกิดเป็นสมาคม มีการจัดตั้งที่ชัดเจน มีแกนนำ ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐจากไทยอาทิ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) สอท. กรุงกัวลาลัมเปอร์ อีกทั้งสมาคมต้มยำยังมีกิจกรรมที่จัดขึ้นสม่ำเสมอ เช่น การแข่งขันกีฬาฟุตบอล การอบรมทักษะการทำอาหาร เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวบางครั้งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ในขณะที่ เมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานในกลุ่มอื่น ๆ ยังไม่มีการรวมตัวเป็นกลุ่มหรือสมาคม

ปัจจัยประการสำคัญอีกประการพบว่า แรงงานข้ามชาติกลุ่มต้มยำมีขนาดใหญ่และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มีฉากทัศน์ทางการเมือง ประสบการณ์และบริบททางการเมือง รวมถึงวิถีชีวิต และระดับการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งแตกต่างจากแรงงานข้ามชาติกลุ่ม Blue Collar อื่น ๆ เช่น แรงงานประมง แรงงานภาคการเกษตร ที่มีความหลากหลายทั้งด้านภูมิลำเนา ประสบการณ์และบริบททางการเมืองที่แตกต่างกัน ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มแรงงานประมงในรัฐโยโฮร์ บารู ที่แม้อยู่ในที่ทำงานเดียวกันแต่มีความหลากหลายทั้ง ความชอบทางการเมือง ประสบการณ์ทางการเมือง รวมถึงภูมิลำเนาที่มีความหลากหลายอาทิ ขอนแก่น ตรัง สงขลา สุพรรณบุรี เป็นต้น

ในขณะเดียวกันแม้แรงงานข้ามชาติกลุ่มต้มยำจะมีภูมิลำเนาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เหมือนแรงงานข้ามชาติกลุ่ม White Collar ที่แม้ส่วนใหญ่จะมาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้เหมือนกัน แต่ทั้งสองกลุ่มกลับแตกต่างกันโดยกลุ่ม White Collar เป็นคนรุ่นใหม่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีพฤติกรรมความเป็นปัจเจกสูง มีแนวคิดทางการเมือง การพิจารณาทางการเมืองจากนโยบายพรรค ติดตามข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ

ดังนั้น จากปัจจัยด้านขนาด การรวมตัว การมีภูมิหลังฉากทัศน์ทางการเมืองที่คล้ายคลึง รวมทั้งพฤติกรรมทางการเมืองของแรงงานข้ามชาติกลุ่มต้มยำเป็นแรงงานข้ามชาติชาวไทยเพียงกลุ่มเดียวที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่จัดขึ้นโดยนักการเมืองและพรรคการเมืองในกรุงกัวลัมเปอร์ และหากมองในอีกด้านหนึ่งนักการเมืองและพรรคการเมืองก็จัดกิจกรรมทางการเมืองเพื่อแรงงานข้ามชาติกลุ่มต้มยำเพียงกลุ่มเดียวเช่นกัน

7.2.3 สิทธิในการรับรู้ข่าวสาร

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า แรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซียส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารทางการเมือง รวมถึงนโยบายของพรรคการเมืองของไทยผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Facebook Tiktok เป็นหลัก มีส่วนน้อยที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารการเมืองผ่านไลน์หรือทวิตเตอร์ โดยพบว่ากลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวไทยที่มีอายุ (อายุมากกว่า 50 ปี) ที่ใช้ไลน์ในการติดตามข้อมูลข่าวสาร ในขณะที่ทวิตเตอร์จะเป็นกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวไทย

ในกลุ่มพนักงานในสำนักงานหรือกลุ่ม White Collar แต่แพลตฟอร์ม ไลน์และทวิตเตอร์เป็นช่องทางที่น้อยกว่า Facebook และ Tiktok เป็นอย่างมาก ในขณะที่ด้านสิทธิการรับรู้ข่าวทางการเมือง แรงงานข้ามชาติชาวไทยมักติดตามข่าวและช่องทีวีไทยในแพลตฟอร์มออนไลน์ Youtube

อย่างไรก็ดีพบว่า แรงงานข้ามชาติชาวไทยมักใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร รวมถึงการแสดงความคิดเห็น มากกว่าการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสารกับแรงงานข้ามชาติชาวไทยโดยซึ่งหน้า ลักษณะดังกล่าวพบทั้งในกลุ่มแรงงานข้ามชาติกลุ่ม White Collar และ Blue Collar ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ของแรงงานต้มยำที่ว่า “เสพข่าวผ่านโซเชียลมีเดีย เฟซบุ๊กแล้วก็ข่าวจากช่องทีวีในยูทูบ ไม่มีการพูดคุยการเมืองกับเพื่อนเลยแม้กระทั่งกลุ่มที่สนิท ก็จะมีคุยบ้างแบบสนุก ๆ ไม่ได้จริงจัง...” (แรงงานข้ามชาติชายเอ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 พฤศจิกายน 2565)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าแรงงานข้ามชาติชาวไทยมีการรับรู้สิทธิทางการเมืองของตน โดยแสดงออกทั้งการตัดสินใจลงคะแนนเสียงนอกราชอาณาจักร กลับไปใช้สิทธิยังภูมิลำเนาของตน และตัดสินใจไม่ใช้สิทธิลงคะแนน แต่ทั้งสามกลุ่มต่างรับรู้สิทธิทางการเมืองด้วยการลงคะแนนเสียง ในขณะที่สิทธิในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเมื่อมีการจัดกิจกรรมของนักการเมืองและพรรคการเมืองในมาเลเซีย ภาพรวมของแรงงานข้ามชาติชาวไทยส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วม ยกเว้นกลุ่มแรงงานต้มยำที่มาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ และในขณะเดียวกันสิทธิในการรับรู้ข่าวสารนั้น แรงงานข้ามชาติชาวไทยรับรู้ข่าวสารผ่านแพลตฟอร์มสื่อออนไลน์และยูทูป โดยช่วงวัยและลักษณะของงานมีผลกับการเลือกแพลตฟอร์ม ซึ่งในกรณีที่เป็นแรงงานข้ามชาติที่อายุ 50 ปีขึ้นไป มักใช้สื่อสังคมออนไลน์แพลตฟอร์มไลน์ ในขณะที่แรงงานข้ามชาติวัยหนุ่มสาว 18-40 ปี นิยมใช้เฟซบุ๊ก

8. บทสรุปและข้ออภิปราย

การศึกษานี้ได้ดำเนินการตอบวัตถุประสงค์การศึกษาทั้งสองประเด็นเป็นที่เรียบร้อย ทั้งในด้านบทบาทของการจัดการการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรของ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ที่นับได้ว่าประสบความสำเร็จในบทบาทหน้าที่การจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรตามกรอบอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายได้อย่างดี มีการพัฒนาการดำเนินงานและปรับเปลี่ยนบทบาทตอบสนองกับหน้าที่การจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร ความสำเร็จในการบริหารจัดการมีการเรียนรู้และปรับปรุงข้อผิดพลาดที่เคยเกิดขึ้น นอกจากนี้ ยังพบความโดดเด่นในการประชาสัมพันธ์ การชี้แจงข้อมูลข่าวสารและอำนวยความสะดวกภายใต้อำนาจหน้าที่กฎหมายทำให้การจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรของสอท. กรุงกัวลาลัมเปอร์ในปี พ.ศ. 2566 ได้รับคำชื่นชมดีกว่าการจัดการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562

อย่างไรก็ดี แม้ สอท. จะได้รับการชื่นชมในการจัดการการเลือกตั้งที่ดีกว่าการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 ก็ตาม แต่ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บางส่วนชี้ให้เห็นว่าช่องว่างของการสื่อสาร

เกี่ยวกับการเลือกตั้งโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานต้มยำที่ไม่มีใบอนุญาตทำงาน ซึ่งมักหลีกเลี่ยงการเข้ามาติดต่อ หรือข้องเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐทั้งของไทยและมาเลเซีย

นอกจากนี้ ปัญหาการกำหนดวันใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรของ สอท. ยังมีส่วนสำคัญที่จะทำให้จำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรมีมากหรือน้อยโดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวไทย ซึ่งการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรในปี พ.ศ. 2566 แม้จะกำหนดในวันหยุดราชการของมาเลเซียคือ วัน Vesak Day แต่วันดังกล่าวอยู่ในช่วงเทศกาลเฉลิมฉลองตรุษอีดิ้ลฟิตรี หรือวันอีด หรือวันฮารีรายอ ซึ่งเป็นวันสิ้นสุดเดือนรอมฎอนของชาวมุสลิม ทำให้แรงงานข้ามชาติชาวไทยที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงที่เป็นมุสลิมซึ่งเป็นกลุ่มประชากรส่วนใหญ่เดินทางกลับประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าว

ในขณะเดียวกันปัญหาจากระบบการลงทะเบียนออนไลน์ก็เป็นอีกปัญหาที่พบในการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร โดยพบว่าแรงงานข้ามชาติบางส่วนพลาดโอกาสการใช้สิทธิ์เลือกตั้งเนื่องจากไม่ได้ลงทะเบียนล่วงหน้า ส่วนหนึ่งเป็นเพราะแอปพลิเคชันที่ กกต. จัดทำสำหรับการลงทะเบียนล่วงหน้าสำหรับคนไทยในต่างแดนประสบปัญหาในช่วงสองวันแรกที่เปิดใช้งาน รวมถึงวันสุดท้ายของการลงทะเบียนออนไลน์ที่แอปพลิเคชันล่มและไม่สามารถเข้าใช้งานได้

เหตุการณ์ข้างต้นสะท้อนปัญหาที่สำคัญ 3 ประการคือ ประการแรกแม้ว่า สอท. ในฐานะตัวแทน กกต. ดำเนินการจัดการการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรโดยพยายามเปลี่ยนวิธีการสื่อสาร และประชาสัมพันธ์ข้อมูลการเลือกตั้งโดยพบว่ามีการสื่อสารที่ดีกว่าการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 แต่คนไทยในมาเลเซียรวมถึงแรงงานข้ามชาติชาวไทยบางส่วนยังขาดความเข้าใจในกระบวนการและขั้นตอนการใช้สิทธิของตนเอง จึงเป็นปัญหาที่ สอท. ต้องพัฒนาช่องทางและวิธีการประชาสัมพันธ์และสื่อสารข้อมูลต่อไป

ประการที่สอง ในการกำหนดวันการลงคะแนนเสียงนอกราชอาณาจักร แม้จะมีความพยายามและกำหนดวันที่สอดคล้องกับบริบทและความเหมาะสมของแต่ละประเทศโดย สอท. ก็ตาม บางครั้งจะมีโอกาสที่เกิดเหตุที่อาจส่งผลกระทบกับการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงนอกราชอาณาจักรได้ เช่น วันสำคัญทางศาสนาหรือประเพณี ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของ สอท. จึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้งซึ่งหากเป็นไปได้อาจหลีกเลี่ยงวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่อยู่ในช่วงวันหยุดทางศาสนาหรือประเพณี

ประการที่สาม ในขณะที่ สอท. มีบทบาทในการจัดการการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร แต่ สอท. มิได้มีอำนาจหน้าที่แก้ไข จัดการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันการลงทะเบียนล่วงหน้า เมื่อ สอท. พบว่าแอปพลิเคชันมีปัญหาและได้รับการร้องเรียน สอท. ทำหน้าที่ได้เพียงส่งข้อปัญหาของแอปพลิเคชันให้ กกต. ตัดสิน ทั้งนี้ระบบออนไลน์และแอปพลิเคชันดังกล่าวเป็นระบบที่ใช้ร่วมกันทั่วโลก การกำหนดวันเปิด-ปิดการลงทะเบียนล่วงหน้าผ่านระบบออนไลน์ เป็นการกำหนดวันที่จากกกต. ซึ่งเหมือนกันทั่วโลก แม้ว่า กกต. จะมอบอำนาจให้ สอท. ในแต่ละประเทศกำหนดวันเวลาที่เหมาะสมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในแต่ละประเทศเองก็ตาม แต่มิได้มอบอำนาจการกำหนดวันที่การเปิด-ปิดระบบการลงทะเบียนเลือกตั้งล่วงหน้านอกราชอาณาจักร ทั้งที่ในความเป็นจริง สอท. จะเข้าใจบริบทและสถานการณ์ของแต่ละประเทศมากกว่า กกต. ก็ตาม

ดังนั้น จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อการเลือกตั้งนอกประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Lafleur ที่พบว่า ขั้นตอนการลงทะเบียน วิธีการลงคะแนนเสียงและกฎระเบียบ เป็นปัจจัยที่สนับสนุนหรือคัดค้านการลงคะแนนเสียงในต่างแดน (Lafleur, 2013) ซึ่งในกรณีของการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรของไทยดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า หากมีการปรับขั้นตอนการลงทะเบียน หรือกฎระเบียบเกี่ยวกับขอบเขตอำนาจของ สอท. ในการจัดการเลือกตั้งบางประการอาจจะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้มีการลงคะแนนเสียงในต่างแดนที่เพิ่มขึ้นได้

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ด้านสิทธิทางการเมืองของแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซียมีผลการศึกษาที่สำคัญคือ แรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซียสามารถแบ่งได้ 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มพนักงานสำนักงานหรือกลุ่ม White Collar และกลุ่มแรงงานทักษะไม่สูงหรือ Blue Collar ซึ่งมีแรงงานต้มยำเป็นกลุ่มหลักที่มีจำนวนมาก ทั้งสองกลุ่มต่างก็มีการรับรู้สิทธิทางการเมืองของตนแต่มีพฤติกรรมแตกต่างกัน คือ 1) กลุ่ม White Collar จะเป็นกลุ่มหลักในการใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร ณ สอท. หรือ สกญ. แต่จะไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเมื่อมีนักการเมืองหรือพรรคการเมืองในประเทศไทยมาจัดกิจกรรมในมาเลเซีย ในขณะที่ 2) กลุ่มแรงงานต้มยำแม้ไม่ใช่กลุ่มหลักที่ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร แต่จะใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยการเดินทางกลับไปยังภูมิลำเนารวมทั้งบางส่วนของกลุ่มต้มยำแม้รับรู้สิทธิทางการเมืองในการมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแต่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ในขณะเดียวกันกลุ่มแรงงานต้มยำยังเป็นกลุ่มหลักและกลุ่มเดียวของแรงงานข้ามชาติชาวไทยที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่จัดขึ้นในมาเลเซียโดยนักการเมืองและพรรคการเมือง แต่อย่างไรก็ดีทั้ง 2 กลุ่มมักติดตามและรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และยูทูป

จากลักษณะดังกล่าวเมื่อวิเคราะห์ตามทฤษฎีพลเมืองหลายระดับจะพบว่า กลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวไทยมีลักษณะเป็นพลเมืองข้ามชาติ ที่มิได้ถูกจำกัดด้วยเส้นพรมแดนหรืออาณาเขตภูมิศาสตร์ ดัง Bauböck (2006) อธิบายกล่าวคือ แม้ตัวจะอาศัยอยู่ในประเทศปลายทางคือมาเลเซีย แต่ยังคงมีการเชื่อมโยงทางการเมืองกับประเทศต้นทางคือไทย อีกทั้งยังคงรักษาความผูกพันทางการเมืองด้วยการใช้สิทธิทางการเมืองในรูปแบบต่าง เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้น

นอกจากนี้ ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นนัยสำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวพันกับความเชื่อมโยงทางการเมืองกับไทยคือ การตื่นตัวทางการเมืองในคนรุ่นใหม่ และการใช้โซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งการรับรู้ข่าวสาร และแสดงความคิดเห็น อาจกล่าวได้ว่า แรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซียกลุ่ม White Collar ซึ่งเป็นคน Gen Z อายุ 24-28 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ใช้สิทธิเลือกตั้งนอกประเทศมีพฤติกรรมการเลือกตั้งคล้ายคลึงกับพฤติกรรมการเลือกตั้งของคน Gen Z ที่ใช้สิทธิเลือกตั้งในประเทศ สอดคล้องกับการศึกษาของชัยวัฒน์ และคณะ (2567) ที่ศึกษาพฤติกรรมของ Gen Z ในการเลือกตั้งท้องถิ่นระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ใน 2 ประเด็น คือ

ประเด็นพฤติกรรมการเลือกตั้งที่สนใจในนโยบายของผู้สมัคร และประเด็นพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ผลการศึกษายังปรากฏนัยสำคัญด้านการขยายขอบเขตการแข่งขันทางการเมืองและการช่วงชิงคะแนนเสียงออกไปนอกประเทศ โดยพบว่าการจัดกิจกรรมทางการเมืองและการรณรงค์ทางการเมืองของพรรคการเมืองต่อกลุ่มแรงงานข้ามชาติชาวไทยในประเทศมาเลเซียโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานต้มยำที่มีขนาดใหญ่ราว 150,000 ถึง 300,000 คน ส่งผลให้เกิดการขยายขอบเขตพื้นที่ทางการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองออกสู่มาเลเซีย ทั้งการชี้แจงนโยบาย การสร้างกิจกรรมพบปะแรงงานไทยในมาเลเซีย โดยพบว่าพรรคการเมืองมากกว่าหนึ่งพรรคที่มีกิจกรรมทางการเมือง และกิจกรรมอื่น ๆกับแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซียในพื้นที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ เหตุการณ์ดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่าการแข่งขันทางการเมืองเพื่อการได้รับคะแนนเสียงมิได้จำกัดแค่เพียงพื้นที่เขตการเลือกตั้งในประเทศเท่านั้น แต่การขยายอาณาบริเวณการแข่งขันทางการเมืองของพรรคการเมืองได้ขยายข้ามชาติ แนวโน้มที่พรรคการเมืองใช้พื้นที่มาเลเซียเป็นพื้นที่การแข่งขันการแย่งชิงคะแนนเสียงจากแรงงานต้มยำเพิ่มขึ้น จากการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 มีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวที่มีการทำกิจกรรมกับกลุ่มแรงงานต้มยำ แต่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566 พรรคการเมืองที่เข้ามาใช้พื้นที่ทำกิจกรรมกับแรงงานต้มยำเพิ่มจำนวนเป็น 2 พรรคการเมือง

นอกจากขอบเขตพื้นที่การรณรงค์ทางการเมืองของพรรคการเมืองที่ขยายไปสู่ต่างประเทศที่เป็นเรื่องใหม่แล้ว การให้ความสำคัญกับแรงงานข้ามชาติชาวไทยกลุ่มแรงงานต้มยำซึ่งมีขนาดใหญ่เรือนแสนคนจะเป็นตัวแปรที่อาจสร้างการเปลี่ยนแปลง หรือตัดสินผลแพ้ชนะทางการเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ความสำคัญของคะแนนเสียงของแรงงานข้ามชาติในมาเลเซียโดยเฉพาะจากแรงงานต้มยำหากพรรคการเมืองใดที่สามารถผลักดันนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มแรงงานต้มยำ เช่น การลดขั้นตอนและค่าใช้จ่ายใบอนุญาตการทำงานกับรัฐบาลมาเลเซีย การเพิ่มทักษะและความสามารถของแรงงานต้มยำ ซึ่งเป็นข้อเรียกร้องของกลุ่มแรงงานต้มยำได้ก็มีแนวโน้มที่จะได้คะแนนเสียงจากกลุ่มดังกล่าว

อาจกล่าวได้ว่าการแข่งขันทางการเมืองในกลุ่มแรงงานข้ามชาติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ปรากฏอย่างชัดเจนในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566 ดังกล่าวอาจเป็นลักษณะเฉพาะของการแข่งขันทางเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย แต่ประเด็นการขยายพรมแดนการแข่งขันทางการเมืองเพื่อช่วงชิงคะแนนเสียงไปยังแรงงานข้ามชาติในต่างประเทศไม่ได้เป็นปรากฏการณ์ใหม่ ในกรณีของแรงงานข้ามชาติชาวไทยกลุ่มแรงงานต้มยำคล้ายคลึงกับยุทธศาสตร์การเลือกตั้งที่ดูเตอร์เต้ใช้ผ่านแรงงานข้ามชาติชาวฟิลิปปินส์ในการศึกษาของ Danna Aranda (2021) แม้จะแตกต่างในเครื่องมือที่ใช้แต่เหมือนกันในด้านการหวังผลเป็นคะแนนเสียงจากกลุ่มแรงงานข้ามชาติ

9. ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะการวิจัย

การศึกษานี้มีข้อจำกัดที่สำคัญคือ การเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลที่เป็นแรงงานข้ามชาติที่เป็นพนักงานนวด เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นแรงงานข้ามชาติกลุ่มอื่น ๆ แล้ว กลุ่มพนักงานนวดซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงมีภูมิลำเนาที่ไม่ใช่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีจำนวนมากแต่ผู้วิจัยไม่สามารถเข้าถึงได้ หากสามารถเก็บข้อมูลได้อาจได้ภาพสะท้อนสิทธิทางการเมืองของแรงงานข้ามชาติชาวไทยที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยพบข้อเสนอแนะการวิจัยสำหรับการวิจัยในอนาคตได้แก่ การศึกษาสาเหตุหรือปัจจัยการไม่ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของแรงงานข้ามชาติ ซึ่งหากได้ผลวิจัยอาจนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ในขณะเดียวกันผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งคือ กกต. คือ การมอบอำนาจกำหนดวันเปิด-ปิดระบบลงทะเบียนเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรซึ่งเดิมเป็นอำนาจของ กกต. ที่ใช้วันเดียวกันทั่วโลก ให้กับ สอท. ในฐานะตัวแทนซึ่งปฏิบัติงานและทราบบริบทของพื้นที่จะช่วยแก้ปัญหาระบบล่มและวันเวลาไม่ยืดหยุ่นได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อ สอท. ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ดังนี้ 1) การพัฒนาช่องทางและรูปแบบการสื่อสารกับแรงงานข้ามชาติชาวไทยที่ทำงานโดยไม่มีใบอนุญาตหรือเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ไม่เพียงจะช่วยสื่อสารข้อมูลการข่าวสารด้านการเลือกตั้งได้ แต่ยังทำให้เกิดการสื่อสารเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดในอนาคตในแรงงานกลุ่มดังกล่าว 2) การใช้เครือข่ายอาสาสมัครของ สอท. และ สกญ. ที่มีอยู่เดิม เช่น อสม. และ อาสาสมัครแรงงานในช่วงโควิด 19 ในการสื่อสารข้อมูลและข่าวสารของ สอท. 3) การกำหนดวันเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรอาจพิจารณาหลีกเลี่ยงวันที่อยู่ในช่วงเทศกาลสำคัญทางศาสนาอิสลามสืบเนื่องจากแรงงานข้ามชาติชาวไทยในมาเลเซียส่วนใหญ่เป็นมุสลิม

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กงสุลไทย กัวลาลัมเปอร์. (2566ก). *UPDATE สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ได้เปลี่ยนแปลงวันเวลาและสถานที่การจัดการเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรในมาเลเซีย.* [Status update]. Facebook. https://www.facebook.com/consularsectionthaiKUL/posts/pfbid025hL34UJeLzJunbVTxF4SePWsQhwELEuqAvXiGvTNoYDizodGaP8TMA1vnrzMYkVal

กงสุลไทย กัวลาลัมเปอร์. (2566ข). *ลงทะเบียนขอใช้สิทธิ์เลือกตั้งภายใน 9 เม.ย.2566*. [อินโฟกราฟฟิก]. Facebook. https://www.facebook.com/photo.php?fbid=599618568868678&set=pb.100064616205824.-2207520000&type=3

กงสุลไทย กัวลาลัมเปอร์. (2566ค). *กำหนดการออกเสียงลงคะแนนในมาเลเซีย*. [อินโฟกราฟฟิก]. Facebook. https://www.facebook.com/photo.php?fbid=599968798833655&set=pb.100064616205824.-2207520000&type=3

กระทรวงการต่างประเทศ. (2566*). สถิติจำนวนคนไทยในต่างประเทศ ปี 2566.* สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2566, จาก https://image.mfa.go.th/mfa/0/zE6021nSnu/stat/walkin/stat0302/citizen/สถิติจำนวนคนไทยใน_ตปท._2566.pdf

กองบรรณาธิการ สำนักกฎหมาย. (2564). การเปลี่ยนระบบการเลือกตั้งกับทิศทางการเมืองไทยในอนาคต. *จุลนิติ, 18*(4), 1-32. https://www.senate.go.th/ebook/flipbook/3765/1/93

กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์. (2562). พรรคการเมือง: กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ในการเลือกตั้ง 2562. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6*(3), 1076-1094.

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.* สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2566, จาก https://www.parliament.go.th/assets/portals/7/files/constitution2560.pdf

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2558). *สิทธิของเธอ สิทธิของฉัน สิทธิของเรา.* สืบค้นเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2566, จาก http://library.nhrc.or.th/ulib/document/Fulltext/F08500.pdf

ชัยวัฒน์ โยธี, วฤณดา วงศ์โรจน์, ปริยาภรณ์ มัฏฐารักษ์, และศศิธร เต็มแก้ว. (2565). ความคิดทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ (Gen - Z) กับการใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น: ศึกษากรณีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 6*(1), 179-190. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/husojournalpnru/article/view/257557

ชิดชนก ราฮิมมูลา, นิอับดุลรากิ๊บ บินนิฮัสซัน, ฮัมเดีย มูดอ, มูฮำหมัดสูใฮมี ยานยา, และวิรัช เอี่ยมปลัด. (2551). *แนวทางการจัดสวัสดิการ การกำหนดค่าธรรมเนียมที่มีผลต่อการ*

สร้างแรงจูงใจให้แรงงานร้านอาหารไทยผันเข้าสู่ระบบการจ้างแรงงานต่างด้าวของมาเลเซียอย่างถูกกฎหมาย (รายงานการวิจัย). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

พระครูปริยัติโพธิธรรม. (2565). พระสงฆ์ไทย: การใช้สิทธิทางการเมือง. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2*(2), 179-200.

มะดาโอะ ปูเตะ, และเภาซัน เจ๊ะแว. (2554). การเดินทางของแรงงานมลายูมุสลิมจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเข้าไปทำงานในรัฐทางตอนเหนือของมาเลเซีย. *วารสารวิชาการอัลฮิกมะอฺ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา, 1*(1), 13-21.

สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองปีนัง. (2566). *คำสั่งสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ มอบหมายให้กงสุลใหญ่ ณ เมืองปีนัง ปฏิบัติหน้าที่แทนในการดำเนินการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกราชอาณาจักร*. สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2567, จาก https://penang.thaiembassy.org/th/content/มอบหมายให้กงสุลใหญ่ปฏิบัติหน้าที่แทน-2?cate=5d75da2115e39c242c005a96

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์. (2566). *สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ขอขอบคุณพี่น้องคนไทยในมาเลเซียที่ได้สละเวลามาใช้สิทธิเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร.* [Status update]. Facebook. https://www.facebook.com/photo/?fbid=609918361176090&set=pcb.609918581176068

สมชัย สัจจพงษ์. (2561). *สะท้อนภาพสิทธิมนุษยชนกับวัฒนธรรมในสังคมไทย. วารสารศาลรัฐธรรมนูญ, 20*(59), 233-243. สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2567, จาก https://libdoc.dpu.ac.th/mtext/cont/074246.pdf

สำนักงานแรงงานในประเทศมาเลเซีย. (2561). *แนวโน้มและโอกาสของแรงงานไทย*. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2566, จาก https://malaysia.mol.go.th/situation/trends-and-opportunities-of-thai-workers

สิทธิพร บุญมาก, และมูหำหมัด สาแลบิง. (2564). ผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจของการย้ายถิ่นระดับทักษะระหว่างประเทศมาเลเซียกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย: กรณีศึกษาแรงงานไทยเชื้อสายมลายูระดับทักษะในประเทศมาเลเซีย. *วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สามขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11*(3), 1-25.

อรชา รักดี, ธวัช นุ้ยผอม, และสุทธิศักดิ์ ดือเระ. (2560). *โอกาสของแรงงานข้ามชาติไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: การวิจัยสำรวจธุรกิจ Shared Services Outsourcing ในมาเลเซีย* (รายงานการวิจัย) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

เอกรินทร์ ต่วนศิริ, และสามารถ ทองเฝือ. (2564). การศึกษารูปแบบ วิธีการ และผลกระทบการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่ กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 19*(1), 28-47.

ภาษาอังกฤษ

Aranda, D. (2021). “Die-Hard Supporters” Overseas Filipino Workers' Online Grassroots Campaign for Duterte in the 2016 Philippines Elections. *Cornell International Affairs Review, 14*(2), 93-127. https://doi.org/10.37513/ciar.v14i2.618.

Bauböck, R. (2006). Citizenship and Migration-concepts and Controversies. In Rainer Bauböck (Ed.). *Migration and Citizenship Legal Status, Rights and Political Participation* (pp. 15-32). Amsterdam: Amsterdam University Press.

Expatriate Services Division. (2022). *Immigration Department of Malaysia. Employment Pass*. Retrieved May 7, 2025, from https://esd.imi.gov.my/portal/expatriates/myxpats/key-services/employment-pass/

Goldberg, A. C., & Lanz, S. (2021). Living Abroad, Voting as If at Home? Electoral Motivations of Expatriates. *Migration Studies, 9*(2), 279-310. https://doi.org/10.1093/migration/mnz018

Jaca, G. B., & Torneo, A. R. (2021). Explaining (non) Participation in Overseas Voting: The Case of Overseas Filipino Voters in Japan in the 2016 Elections. *Diaspora Studies, 14*(1), 45-74. https://doi.org/10.1080/09739572.2019.1705695

Lafleur, J. M. (2013). *Transnational Politics and the State: The External Voting Rights of Diasporas*. New York, NY: Routledge.

Maas, W. (2017). “Multilevel Citizenship”. In Shachar, A., Bauböck, R., Bloemraad, I., & Vink, M. (Eds.). *The Oxford Handbook of Citizenship* (pp. 644-668). Oxford University Press. https://www.yorku.ca/maas/Maas2017c.pdf

Malaysia Digital Economic Corporation. (n.d.). *Ministry of Digital. MD Company*. Retrieved May 7, 2025, from https://mdec.my/expats/pre-application-process-for-md-company

Utarasint, D. (2018). *Voices and Votes Amid Violence: Power and Electoral Accountability in Thailand's Deep South* (Doctoral dissertation), The Australian National University.

Utarasint, D. (2023). Vote-Buying and Islamic Politics in Thailand’s Deep South. *ISEAS Perspective, 2023*(73), 1-9. https://www.iseas.edu.sg/articles-commentaries/iseas-perspective/2023-73-vote-buying-and-islamic-politics-in-thailands-deep-south-by-daungyewa-hong-utarasint/